

Љубомир КЕКЕНОВСКИ

“

*Ri zi kot vari ra
vo obrat en razmer
so znaewet o*

”

I rvi ng FI [ER

ВЛАДЕЕЊЕ И УПРАВУВАЊЕ

За квалификувано и објективно да донесуваме заклучоци за тоа до кај сме, и што треба да правиме, најважниот чекор е да дефинираме кои сме и што сме за да имаме реални очекувања. Во спротивно секогаш ќе бидеме непријатно изненадени од поведението на другите кон нас, но и длабоко разочарани од сопствените можности. Во современите општества, етаблирани се неколку системи кои се репродуцираат од диктаторски режими до демократски општества. Најлоши се оние, кои се провинциски етаблирани на рабовите на едниот или на другиот систем, кои не се ни едно ни друго, каде доминира паланечкиот дух и менталитет. Додека во диктатурите потполно се спроведуваат законите и се владее по цена на големи жртви и човечки неправди, во демократиите сè помалку се владее, а сè повеќе се управува што е квалитативно нов и различен процес. Во провинциите како Република Македонија со непрепознатливи институционални контури, ниту се владее, ниту се управува, туку во овој воспоставен модус вивенди во основа се манипулира. Бидејќи, само така/тоа е единствено можно кога сè е привремено, краткотрајно и растегливо од законите до фактите.

За почеток мора да се променат очекувањата најнапред кај нас/себе, за да можеме да очекуваме и нешто пореално од другите. Нашиот премин, во кој се формира црна хроника, мора да има и своја хроника на успехот. Свои јунаци и свои херои. Треба да умееме да ги видиме, да ги почитуваме и да ги промовираме, како пример кој е вреден да се следи. Токму на тие обични и успешни луѓе, на нивните иницијативи и на ефикасните институции е можно да се потпре и да се изведе успешна преобразба.

Место надеж и верување во политичари, кои се обидуваат на мускули како Херкул да го кренат и да го променат целото општество, неопходно е да се промовираат сè повеќе и сè понови струк-

тури кои секој на свој начин и секој во својата област ќе извршат позитивни промени. **САМО СО ЕДЕН ИНКЛУЗИВЕН ПРИСТАП, СИТЕ НИЕ ЗАЕДНО, А НЕ ПОЕДИНЦИ МОЖЕМЕ ДА СЕ ПОМЕРИМЕ ОД ЦРВЕНАТА ЛИНИЈА НА КОЈА ГАЗИМЕ. КУЛТУРАТА НА КОНСЕНЗУС Е КЛУЧНАТА СОСТОЈКА/АЛКА КОЈА НЕДОСТАСУВА ВО СИНЦИРОТ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА ОДЛУКИ.**

Отспротивата, пак, актуелните номенклатури ми се чини ја следат/имаат логиката на оној стар адвокат, кој за прв пат го испратил својот син на расправа, по што овој му се пофалил дека успеал веднаш да го реши спорот. Примедбата на таткото/стариот адвокат била дека и тој можел да го реши пред дваесет го-

дини, но токму од тој спор го израснал и го исколувал младиов правник.

Она што е спорно кај домашните политички елити, па и пошироко по балканите, е што при разгледување на опортунитетниот трошок, дали да ги решаваат или да ги мултиплицираат и комплицираат старите спорови, секогаш ќе се определуваат за ова второво. Со така поставени амбиции, тие се срцевината, а не решението на проблемот. Уште повеќе, **НИВНИТЕ СИТНО СОПСТВЕНИЧКИ ИНТЕРЕСИ, ДЕНЕСКА КАКО НИКОГАШ ПОРАНО СЕ ВО ЦЕЛОСЕН РАЗМИН СО ЈАВНИТЕ И СО ДРЖАВНИТЕ ИНТЕРЕСИ НА НАРОДИТЕ КОИ ГИ ЗАСТАПУВААТ.**

Еве минаа речиси две децении во исчекување на пазарот како механизам да

ни заживее таму кај што му е местото, подалеку од државата, а тој процвета таму кај што ич не му личи и кај што не му е место. Точно среде Владата, во секое министерство се случува пазар за секоја приватизација, даночна пријава, се одвива наддавање за јавни ресурси, плацеви - права берза.

ЗА ТОА ДАЛИ Е ДОБРО ДА ИМА НЕПОСРЕДНИ СПОГОДБИ, КАКО И ЗА СЕ ВО ЕКОНОМИЈАТА, КЛУЧОТ Е ВО ВРЕМЕТО. Значи, во самиот почеток на приватизацијата, во она време кога фабриците од работниците преминаа кај менаџерските/инсајдерски тимови, беше вистинско време да се донесат поголеми светски фирми. Причините беа оправдани од малиот пазар и несигурниот регион до лошата економска структура. Тогаш имаше и смисла, со засилен политички

менаџмент да се прикажеме и продадеме како солиден исклучок од тогаш со војна зафатениот регион. Најсериозни обиди имаше со Ауди и со Мерцедес, но под притисок на политичките и економските олигарси тие завршија така како што сите знаеме. Си останавме со домашни монополисти без светски фирми.

Понатаму, искуството на далеку источните тигри покажува дека непосредните спогодби функционираат во услови на диктатура, поточно во стабилност/предвидливост на политичкиот и економскиот амбиент. Ако одговорно постапува секоја влада ќе треба на ова да му посвети примарно и долгорочно внимание. Затоа што нашиве политички и институционални услови се крајно нестабилни. **ИМЕНО, СО ЕДЕН ПРЕМИЕР ИЛИ МИНИСТЕР СЕ ЗАПОЧНУВААТ ПРЕ-**

ГОВОРИ ЗА СО НЕКОЈ СОСЕМА ТРЕТ ДА СЕ ПРОДОЛЖАТ И ПРАШАЊЕ Е СО КОГО, КАКО И ДАЛИ ВООПШТО КЕ ЗАВРШИ ОБИДОТ ЗА СОРАБОТКА. НОВИТЕ ЗАКОНСКИ РЕШЕНИЈА И ЕКОНОМСКИТЕ УСЛОВИ СЕ ТОЛКУ ПРОМЕНЛИВИ ШТО ДОМАШНИВЕ ПРЕТПРИЕМАЧИ И СИТНИ БИЗНИСМЕНИ СО ПРАВО ВЕЛАТ ДЕКА ОВДЕ СЕКОЈ ДЕН Е РАЗЛИЧЕН.

Неуспехот за стопанска соработка на фирмите може да се види и како суштински пораз и отсуство на потентна бизнис структура, па мора државата да ја брка таа работа. Како и секоја, така и оваа медалја има и друга страна, која говори дека до тој степен е монополизирана пазарната структура што никој од постоечките не сака друг играч во секторот, па мора конкурентен притисок да се прави и со владина иницијатива.

ЗАТОА ПОЛИТИЧКИОТ МЕНАџМЕНТ МОРА ДА НАПРАВИ ПРОЦЕП ВО ОВОЈ ПЕРВЕРТИРАН ПОРЕДОК, КОЈ ВОДИ ВО ОПШТЕСТВЕНО ЕКОНОМСКИ КОРСОКАК. Излезот е во зајакнувањето на институциите, децентрализацијата и децентрализацијата на власта, преку кој ќе се менува вкупниот впечаток за државата, а не индивидуалната перцепција дали е некој добар/способен министер или не.

Процесот на институционално зајакнување бара точно лоцирање на местата каде се донесуваат одлуките и конкретното преземање на обврските. Тоа е полит-економски концепт како и секоја друга државна реформа е најдобар кога претставува имитација на пазарните законитости. Поконкретно она што претставува процесот на општествена поделба на трудот во економијата/пазарот, тоа претставува институционалниот развој и изградба кај државата. Имено, тоа е најефикасниот начин на развистување на сега сеприсутниот политичко-партички менаџмент, ограничувајќи го со железни закони и стабилни институционални процедури на кои не може да влијае. **ЛОГИЧНО, ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА СИЛА И АВТОНОМНОСТ КЕ РАСТЕ ВО ПРВОПРОПОРЦИОНАЛНА КОРЕЛАЦИЈА СО НЕЈЗИНАТА ОДГОВОРНОСТ. СО ТОА, ВО НОВИОТ МОДЕЛ ПОЛИТИЧКИТЕ АМБИЦИИ КЕ СЕ РАЦИОНАЛИЗИРААТ ЗАТОА ШТО ТОЈ ОДИ НА ДРУГ ПОГОН.** Енергијата таму се добива не од неконтролираната/неограничената сила која раѓа само ароганција за манипулирање, туку од специјалистичко знаење кое доведува до квалитетно управување. **САМО ТАКА ИЗВРШНАТА ВЛАСТ КОНЕЧНО КЕ ЈА СВЕДЕМЕ НА ТОА ШТО ТРЕБА ДА БИДЕ, СЕРВИС НА ГРАЃАНИТЕ КОЈ СТРИКТНО КЕ ГИ СПРОВЕДУВА А НЕ ТОЛКУВА ЗАКОНИТЕ.**

